

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології**

Скрипчинська Надія Олександрівна

**ДИНАМІКА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ
СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ**

спеціальність 053 Психологія

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою
«Психологія»

Науковий керівник: *кандидат
психологічних наук, доцент
Діхтяренко Світлана Юріївна*

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИНАМІКИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ.....	7
1.1. Проблема самосвідомості в сучасній науці	7
1.2. Особливості професійної самосвідомості особистості.....	16
1.3. Становлення професійної самосвідомості особистості студентів- психологів.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ.....	33
2.1. Організація і методи дослідження.....	33
2.2. Аналіз результатів дослідження.....	36
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	68

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Процес вступу особистості в обрану нею професію – це не тільки набуття відповідних вмінь і навичок, але і активний особистісний розвиток, прийняття професії, вживання в неї. Від того, як людина сприймає і оцінює свою роботу, свої досягнення в певній діяльності і в професійній ситуації, залежать і ефективність її діяльності, і загальне самопочуття. Оскільки професійна самосвідомість особистості безпосередньо пов'язана з питаннями управління професійним розвитком і саморозвитком особистості на різних етапах її професійного шляху, професійна самосвідомість особистості є важливим джерелом і механізмом її професійного розвитку і самовдосконалення.

Проблема розвитку самосвідомості індивіда є однією з ключових в сучасній психології. Вона широко обговорюється в рамках вітчизняних і зарубіжних психологічних досліджень. Проблема розвитку професійної самосвідомості, на відміну від розвитку самосвідомості в цілому, специфічна за своїм змістом і пов'язана з професійною діяльністю особистості – однієї з основних форм життєдіяльності людини.

Зміст професійної самосвідомості складає розуміння суб'єктом властивостей і якостей особистості, необхідних для успішного виконання професійної діяльності, тобто професійно важливих якостей, відзначали А.К. Маркова і Л.М. Мітіна. Звичайно, для студентів різних професій ці якості будуть різними, але ступінь їх обізнаності помітно впливає на вибір професійних завдань, на хід роботи і на впевненість в собі.

Загальна тенденція динаміки професійної самосвідомості вже на етапі професійної підготовки проявляється в якісній і кількісній складності когнітивних, афективних і поведінкових підструктур. Ці зміни відбуваються в різний час навчання з різним ступенем інтенсивності, це свідчить про гетерохронність і динаміку формування професійної самосвідомості студента-психолога.

Вивчення формування професійної самосвідомості особистості набуває особливої актуальності, оскільки сама професійна свідомість є персональним регулятором професійного саморозвитку і самоосвіти особистості, вміння професіонала аналізувати і оцінювати його діяльність і його результати, їх професійно значущі якості.

В процесі аналізу психологічної літератури виявлено протиріччя між формуванням професійної самосвідомості особистості студентів та орієнтацією сучасної професійної освіти на адаптивну модель, яка є носієм професійних знань, навичок та досвіду, а також необхідністю спрямовувати освіту на моделі професійного розвитку людини, яка володіє професійною діяльністю в цілому, здатною до самопроектування і вдосконалення.

Актуальність протиріччя дозволила сформулювати тему дослідження: «Динаміка професійної самосвідомості особистості студентів-психологів».

Метою дослідження є вивчення динаміки професійної самосвідомості особистості студентів-психологів закладу вищої освіти.

Об'єкт дослідження: професійна самосвідомість особистості студентів закладу вищої освіти.

Предмет дослідження: динаміка професійної самосвідомості особистості студентів-психологів закладу вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз особливостей професійної самосвідомості людини.
2. Проаналізувати і визначити формування професійної самосвідомості особистості, а також рівня розвитку її структурних компонентів.
3. Підібрати діагностичний матеріал і провести емпіричне дослідження динаміки професійної самосвідомості особистості студентів-психологів в ході навчання в університеті.

Методи дослідження: для вирішення завдань були використані наступні методи: теоретичні – теоретичний аналіз літератури; емпіричні –

метод зрізу, анкетування, тестування, метод експертної оцінки. У роботі були використані наступні методи збору даних: методика дослідження самоствалення (Р. С. Пантелєєв), опитувальник на виявлення рівня розвитку професійної самосвідомості (А.В. Губанова), анкета для визначення ставлення до своєї професії (модифікація методики «Асоціативний ореол професії» Є.О. Клімова).

Дані про апробацію. Матеріали магістерського дослідження доповідалися на засіданні кафедри психології, на ІХ-тій Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції «Наукові психологічні дослідження і розробки молодих вчених» (Умань, 29-30 жовтня 2020 року) та на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми особистісного зростання» (Житомир, 13 травня 2021 року).

Експериментальна база дослідження. Дослідження здійснювалося на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вибірку склали студенти факультету соціальної та психологічної освіти. Всього в дослідженні взяли участь 80 студентів.

Практичне значення дослідження: результати дослідження можуть бути використані викладачами кафедри психології в процесі підготовки майбутніх психологів в університеті з метою підвищення якості професіоналізації і рівня професійної самосвідомості студентів в процесі навчання.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 69 найменувань. Робота містить таблиці та малюнки.

ВИСНОВКИ

У професійній діяльності психолога дуже важливо враховувати рівень його професійної самосвідомості, адже вона безпосередньо пов'язана з питаннями освоєння та управління професійною діяльністю, з питаннями самоврядування в професійному розвитку особистості на різних етапах її професійного шляху. Також професійна самосвідомість є особистісним

регулятором професійного саморозвитку та самовиховання особистості, і тому результати професійної діяльності виражаються, перш за все, в здатності професіонала аналізувати і оцінювати свою діяльність і її результати, свої професійно значущі якості, а це безпосередньо впливає на компетентність психолога, а також на ефективність і плідність його діяльності.

У процесі професійної підготовки йде зміна професійної самосвідомості особистості. Загальна тенденція динаміки професійної самосвідомості вже на етапі професійної підготовки проявляється в якісному і кількісному ускладненні когнітивних, афективних і поведінкових підструктур. Ці зміни відбуваються в різний час навчання з різним ступенем інтенсивності, в цьому проявляється гетерохронність динаміки професійної самосвідомості особистості.

В ході цього дослідження були вивчені наукові праці про самосвідомість, професійну самосвідомості, розкриті структурні компоненти професійної самосвідомості, динаміки професійної самосвідомості особистості. Виявлено поняття самосвідомості та професійної самосвідомості, структура, функції та особливості професійної самосвідомості особистості студентів-психологів закладу вищої освіти. Вивчено психологічні особливості професійної самосвідомості особистості в юнацькому віці.

Також був підібраний діагностичний матеріал і проведено дослідження динаміки професійного самосвідомості особистості у студентів-психологів 1-4 курсів. Проведена глибока і різнобічна інтерпретація результатів, яка показує динаміку професійної самосвідомості, а також її гетерохронність.

В цілому можна говорити про розвиток рефлексивного рівня професійної самосвідомості студентів даної вибірки в процесі навчання студентів-психологів у ЗВО, а також, що у студентів даної вибірки більш представлений когнітивний компонент професійної самосвідомості, ніж екзистенційний компонент.

Це дослідження проведено успішно, доцільно продовжити подальше дослідження з даної теми для повноти і більшої достовірності результатів дослідження.